

Instrumenty sprawiedliwej transformacji

Aleksander Szpor

Rola górnictwa węgla będzie maleć

- Obecna sytuacja górników na rynku pracy jest bardzo dobra, a perspektywy wydają się stabilne
- W najbliższych latach będą jednak występować zjawiska, które zmienią tę sytuację
 - wzrost presji regulacyjnej na dekarbonizację w krajach UE,
 - postęp technologiczny (w tym w OZE),
 - protesty społeczne przeciwko otwieraniu nowych kopalni,
 - dywersyfikacja kierunków dostaw gazu
- Bez właściwych polityk będzie to powodować straty nie tylko w sektorze górniczym ale i w całym regionie

Polityki sprawiedliwej transformacji są sposobem na wyrównanie strat ponoszonych przez regiony węglowe

Sprawiedliwa transformacja obejmuje inkluzywne działania władz kierowane do podmiotów, których sytuacja pogorszy się ze względu na zmiany w strukturze gospodarki, spowodowane koniecznością ochrony środowiska / klimatu.

Trzy kryteria instrumentów transformacji (F. Green)

- 1. Adresaci:** a) pracownicy; b) wspólnoty; c) firmy; d) konsumenci
- 2. Zakres:** a) wąski (pieniężny); b) szeroki (pieniężny i niepieniężny)
- 3. Zorientowanie:** a) w przeszłość; b) w przyszłość

Kryterium 2 i 3 rozpatrywane są łącznie

Instrumenty transformacji niskoemisyjnej dostępne w regionie śląskim

	Kompensacja pieniężna (polityka zorientowana wstecz)	Wyjątek regulacyjny (polityka zorientowana wstecz)	Wsparcie pieniężne w przystosowaniu do zmian strukturalnych (polityka zorientowana w przód)	Holistyczne wsparcie dostosowawcze (polityka zorientowana w przód)
Konsumenci / gospodarstwa domowe	Odszkodowanie za szkody górnicze	Brak	Wsparcie inwestycji w OZE i termomodernizację; dofinansowanie wymiany starych i nieefektywnych źródeł ciepła na paliwa stałe;	Brak
Firmy	Kapitalizacja ze strony firm kontrolowanych przez sektor publiczny; umorzenia podatków, składek ubezpieczeniowych i zdrowotnych;	Pomoc publiczna dla likwidowanych kopalń; (darmowe uprawnienia do emisji CO ₂)	Finansowanie B+R w obszarze górnictwa, wsparcie inwestycji w OZE	Nie dotyczy
Pracownicy i byli pracownicy oraz ich rodziny	Dofinansowywane emerytury i renty górnicze, jednorazowe odprawy górnicze, urlopy górnicze; jednorazowa wypłata za deputat węglowy dla rencistów, emerytów górniczych oraz wdów i sierot po górnikach,	<i>Pośredni efekt wyjątków regulacyjnych dla firm zatrudniających pracowników</i>	Brak	Aktywizacja zawodowa żon górników
Wspólnoty, samorząd lokalny	Odszkodowanie za szkody górnicze	Zwolnienia z podatków centralnych dla firm działających na terenach stref ekonomicznych (w KSSE)	Doradztwo energetyczne (NFOŚiGW); premia termomodernizacyjna, darmowe przekazanie (przez SRK) samorządom terenów przemysłowych pod przyszłe inwestycje rekultywacyjne lub rewitalizacyjne.	Środki europejskie lub krajowe na rewitalizację; oraz rekultywację

Konkluzje

- Rola górnictwa będzie się zmniejszać, co nie oznacza jednak katastrofy dla regionu
- Górnicy patrzą optymistycznie na swoje szanse na rynku pracy po ew. odejściu z sektora
- Swoją przyszłość widzą tam, gdzie jest dla nich miejsce: budownictwo, motoryzacja, transport
- Najwyżej oceniane korzyści z zatrudnienia w górnictwie – wysokość płacy oraz stabilność można zapewnić poprzez gwarancje pierwszeństwa zatrudnienia lub subsydia płacowe
- Konieczne jest jednak stworzenie szerszych pakietów pomocowych („Śląskie wyzwania”) oraz programów rewitalizacji i rekultywacji pod kątem pracowników sektora
- Firmy górnicze przez otwarcie się na działalność w nowych branżach mogą stawać się częścią rozwiązania a nie problemu
- Jakość konsultacji oraz skala partycypacji będzie przekładać się na skuteczność restrukturyzacji oraz na legitymizację władz publicznych